

משלי

פ"ה. יט. אילת אדהבים ויעלת חן דדיה ירוך בכל עת באהבתה תשגה תמיד. בעירובין נ"ד ב' למה נמשלו דברי תורה לוד מה דד זה כ"ז שהתינוק ממשמש בו מוצא בו חלב אף ד"ת כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם. כתב מהר"ח מואלאזין ז"ל ברוח חיים עמ"ס אבות פ"ה מכ"ב וז"ל הפך בה והפך בה וכו' כמו שאמרו רז"ל וכו' מה הדד וכו' והנה כמו הדד שעצמותו בשר והתינוק מוציא ממנו חלב, כן התורה למשל מדין סוכה יכולים להוציא להתיר עגונה וכדומה וכו' כי יכולים ללמוד דין אחד מחבירו ודבר זה ידוע להוגים בה. ע"כ. וכבר תמהו בכונתו ז"ל היכן מוציאים דין היתר עגונה מהלכות סוכה. ונראה דכונתו היא למ"ש בב"ב קס"ב ב' אמר חזקיה מלאוהו בקרובים כשר ואל תתמה שהרי אויר סוכה פוסל בשלשה סכך פסול פוסל בארבעה הרי שמהלכות סוכה למידין דין לגט וע"י גט אפשר להתיר עגונה.

פ"ח. טו. בי מלכים ימלוכו. בפסחים פ"ח ב' שאלו את המלך א"ל לכו שאלו את המלכה כו' נמצאת כל הסעודה תלוי בר"ג, כונת הגמרא לומר מאן מלכי רבנן עיקר המלוכה הוא מי שנשמעין לו וכיון שהכל צריכין לר"ג א"כ ר"ג הוא עיקר המלך [ועד"ז בגמ' מלך אבי מלך רבא וכה"ג].

פ"י. ז. זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב. ביומא ל"ח ב' אמרי' מאי ושם רשעים ירקב א"ר אלעזר רקיבות תעלה בשמותן דלא מסקינן בשמייהו פירש"י ז"ל לא יקרא אדם לבנו שם אדם רשע. וצל"ע שלא מצאתי בהפוסקים דין זה ואפי' בהמג"א בסי' קנ"ו לא מצאתי ד"ז [והראוני במהרש"א חדא"ג תענית כ"ח א' כתב שאסור לקרות אדם בשם רשע כדאמרינן ביומא], וכנראה לכאור' שהפוסקים תפסו שאינו אלא זהירות ממדת חסידות ולא איסור ממש וצ"ע מנ"ל זה. ואפשר לצדד דהאי קרא דושם רשעים ירקב אינו הוראת הלכה כלל אלא קללה הוא

שקיללן בשמם של רשעים יהא נרקב דהיינו שלא יקראו אחרים בשמם והכי משמע לכאור' במדרש ב"ר ר"פ מ"ט ושם רשעים ירקב א"ר שמואל בר נחמן שמותן של רשעין דומין לכלי קוריים וכו' כך שמעת מימך אדם קורא שם בנו פרעה סיסרא סנחריב, אלא אברהם יצחק יעקב ראובן שמעון עכ"ל, ומשמע שמפרש קרא דשם רשעים ירקב לומר שכן יהא המציאות שלא יקראו בשמם מדקאמר ראית מימך אדם קורא לבנו פרעה כו' משמע דמכח המציאות שאין קורין בשמם מוכח שלזה נתכוין הכתוב ואם כה נאמר גיחא בפשיטות מה שלא העתיקו הפוסקים ז"ל ד"ז כיון שאינו הלכה אלא הבטחה ששמות הרשעים נרקבים [ואפשר שאינם נרקבים אלא אצל שומרי תורה אבל לא אצל רשעים כמותן]. ולכאורה הכי מוכח מהא דפריך שם ביומא מתיב רבינא מעשה בדואג בן יוסף שהניחו אביו לאמו בן קטן, בכל יום היתה אמו מודדתו בטפחים ונותנת משקלו זהב לביהמ"ק וכשגבר אויב טבחתו ואכלתו ועלי' קונן ירמי' כו' [אלמא דאסיק בשם דואג שהי' רשע], והשתא את"ל דקרא איסורא אתי לאשמועינן מאי קושיא מהאי גברא דלמא באמת עביד שלא כדינא, וכה"ג אמרו בירושלמי אין למדין מן התקוע (הובא בתוס' ריש חגיגה), ומאין הרגלים לומר שאביו של זה הי' גברא רבא ובר סמכא, ואת"ל שמסתבר שהי' גברא רבא דמדקדק במצוות מדאמו נתנה משקלו זהב בכל יום, א"כ מאי משני חזי מה עלתה בו, דמ"מ מדקראו אביו כך הא הוי סברת המקשן דזהו הוכחה דשרי, אבל אם נפרש שזה שענין ושם רשעים ירקב הוא כהבטחה שיהא נרקב ושלא יקראו בשמם שפיר הקשה מהא דחזינן שנקרא בשמם, אולם ממה דמשני חזי מה עלתה בו משמע יותר שרצה להוכיח דשרי לקרות בשמו ומשני דאדרבא לפי שנקרא שלא כהוגן עלתה בו כך, אבל אם הקושיא הוא שחזינן מהא עובדא ששם הרשע